

ЯКОВЕНКО Роман Валерійович,
кандидат економічних наук,
КАЗАК С. М.,
студент 4-го курсу ФОФ
стац., гр. ФК-11

ПРОТИРІЧЧЯ В СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Стаття розкриває принципи побудови, структуру та протиріччя в системі функціонування комерційних банків на сучасному етапі.

Постановка проблеми та її актуальність. За своїм місцем в економічній системі банки найближче стоять до бізнесу, його потреб, його кон'юнктури, що постійно змінюється. Саме тому ринок висуває банк у число основних, ключових сегментів економічного регулювання.

Актуальність даної теми полягає в тому, що вона дозволяє визначитись з проблемою розвитку комерційних банків як складової фінансової системи України та її економічного зростання взагалі. Адже саме через фінансову систему здійснюється процес акумуляції фінансових ресурсів суспільства і забезпечується їх найефективніше та раціональне використання. Звідси походить провідна роль таких фінансових інститутів у суспільстві як комерційні банки.

Сьогодні вони здатні запропонувати клієнту багато різних видів банківських продуктів та послуг. Однією з найважливіших функцій системи комерційних банків є управління грошовим обігом у країні, а також здатність „робити гроші” – розширювати кредитні ресурси народного господарства, через що їх часто називають „фабриками кредиту”, а також різноманітні послуги у вигляді надання гарантій, доручень, консультацій, управління майном тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам фінансової глобалізації, визначенню місця й ролі банків і їх проблем присвячено праці таких відомих іноземних учених, як Дж. Маршал, Ж. Герар, Р. Ринутро, В. Хапкель, С. Долгов, І. Хомевич. Серед вітчизняних дослідників назовемо О. Барановського, З. Васильченка, Б. Губського, Д. Гладких, В. Геєця, О. Дзюблюка, А. Криклія, В. Зимовця, З. Луцишина, Б. Луціва, В. Міщенко, Ю. Пахомова, О. Рогача, О. Шниркова, М. Савлука, С. Соколенка, А. Мороза, М. Савлука, М. Пуховкіну, А. Яценюка, Р. Яковенка та інших.

Банки різних рівнів завдяки своїй діяльності глибоко проникають в усі сфери економіки, чим і впливають на всі економічні та соціальні процеси в країні. Робота банківської системи забезпечує ринок механізмами та інструментами, що саморегулюють взаємовідносини у ринкових умовах, а державі надають можливість ефективно впливати на економічні процеси задля реалізації всіх суспільних інтересів.

Процеси, які відбуваються в економіці України та в банківській системі зокрема, вимагають нових узагальнень і розробки рекомендацій, які враховували б сучасні умови діяльності банків.

Цілі статті. Мета статті – дослідити діяльність комерційних банків у ринковій економіці, дати визначення банку як унікального явища економічного життя, проаналізувати структуру банківської системи, які вона виконує функції в економіці, дати оцінку їх впливу на формування ринкової соціально-орієнтованої економіки в Україні, дослідити проблеми і показати перспективи розвитку.

Об'єктом дослідження є саме комерційні банки, а предметом – операції, які вони виконують, їх функції, значення в економіці країни, а також проблеми їх розвитку і удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Сучасні кредитно-банківські системи мають складну, багатоланкову структуру. Якщо за основу класифікації прийняти характер послуг, наданих клієнтам, то можна виділити три найважливіших елементи сучасної кредитної системи:

- центральний банк;
- комерційні банки;
- спеціалізовані фінансові установи (страхові, іпотечні, ощадні).

Центральним банком у нашій державі є Національний банк України. Він відіграє важливу роль у ринковій економіці, стабілізації грошово-кредитної системи.

Юридичний статус, повноваження і принципи організації Національного банку визначаються Конституцією України, Законом України „Про Національний банк”, Законом України „Про банки та банківську діяльність” та іншими нормативно-правовими актами.

Національний банк є:

- емісійним центром, банком банків;
- особливим органом державного управління, який проводить єдину державну політику в сфері грошового обігу;
- валютним органом та органом банківського нагляду;
- організатором міжбанківських розрахунків.

Діяльність НБУ багато в чому залежить від стану економіки держави, а, з іншого боку, і його дії впливають на стан економіки.

Національний банк видає нормативні акти з питань, що входять до його компетенції, які є обов'язковими для органів державної влади та місцевого самоврядування, банків, підприємств, установ незалежно від форм власності, фізичних осіб, що здійснюють господарську діяльність на території України. Нормативні акти НБУ видаються у формі інструкцій, положень, правил і затверджуються постановами Правління.

Національний банк підзвітний Президенту України та Верховній Раді України в межах їх конституційних повноважень.

Структура Національного банку будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням.

До системи Національного банку входять центральний апарат, регіональні управління (територіальні управління), розрахункові палати, Банкотно-монетний двір, фабрика банкотного паперу, Державна скарбниця України, Центральне сховище, спеціалізовані підприємства, банківські навчальні заклади й інші структури підрозділи й одиниці, необхідні для забезпечення діяльності Національного банку.

Комерційні банки є багатофункціональними установами, що оперують у різних секторах ринку позичкового капіталу. Великі комерційні банки надають клієнтам повний спектр послуг, включаючи кредити, прийом депозитів розрахунків і т.д. Цим вони відрізняються від спеціалізованих установ, що обмежені визначеними функціями. Комерційні банки традиційно відіграють роль базової ланки кредитної системи. Переплетення функцій різних видів кредитних установ і популярність універсального типу банків створює труднощі для визначення понять банк і банківська діяльність. Найчастіше головною ознакою банківської діяльності вважається прийом депозитів і видача кредитів [9, с. 34].

В Україні, відповідно до Закону „Про банки і банківську діяльність” банки визначаються як установи, функцією яких є кредитування суб’єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове та розрахункове обслуговування народного господарства, виконання валютних та інших банківських операцій.

Банківськими операціями за законодавством є операції, що можуть здійснювати винятково банки й інші кредитні організації. До таких операцій Закон України „Про банки і банківську діяльність” відносить:

- 1) залучення коштів фізичних і юридичних осіб у вклади (до запитання і на певний строк);
- 2) розміщення зазначених вище залучених засобів від свого імені і за свій рахунок;
- 3) відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб;
- 4) здійснення розрахунків за дорученням фізичних і юридичних осіб, у тому числі банків-кореспондентів по їх банківських рахунках;
- 5) інкасація коштів, векселів, платіжних і розрахункових документів та касове обслуговування фізичних і юридичних осіб;
- 6) купівля-продаж іноземної валюти в готівковій і безготівковій формах;
- 7) залучення і розміщення дорогоцінних металів;
- 8) видача банківських гарантій [1, с. 49].

Класифікацію комерційних банків наведено на рисунку 1.

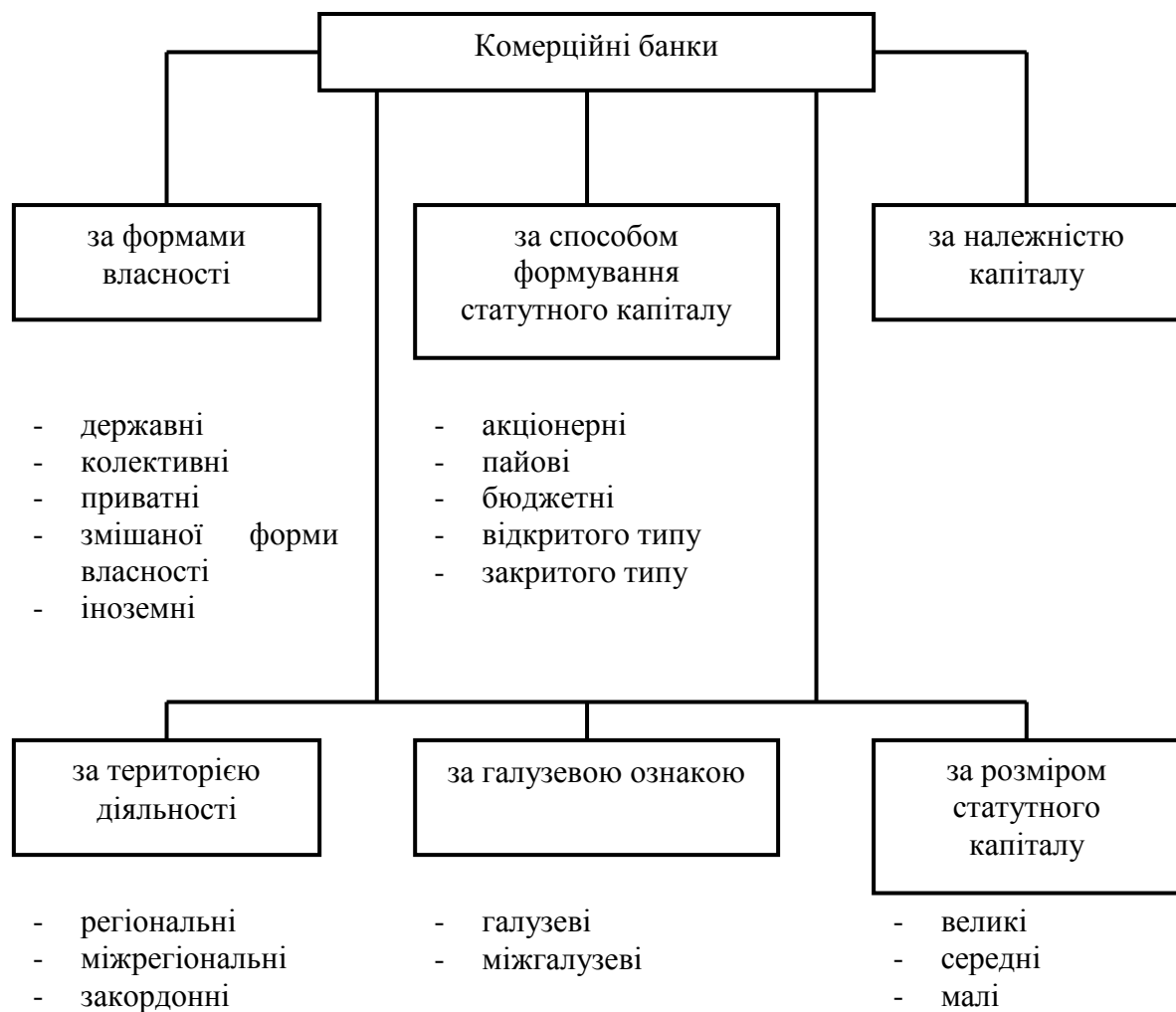

Рис. 1. Класифікація комерційних банків України

Джерело : Савлук М. І. Вступ до банківської справи / М. І. Савлук, А. М. Мороз, А. М. Коряк. – К. : Лібра, 2008. – С. 21.

При цьому тільки банки мають виключне право здійснювати в сукупності наступні банківські операції:

- залучення у вклади коштів фізичних і юридичних осіб;
- розміщення зазначених засобів від свого імені і за свій рахунок на умовах поверненості, платності, терміновості;
- відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб.

З економічної точки зору комерційні банки належать до особливої категорії ділових підприємств, що одержали назву фінансових посередників. Вони залучають капітали, заощадження населення й інші кошти, що вивільняються в процесі господарської діяльності, і надають їх у тимчасове користування іншим економічним агентам, що мають потребу в додатковому капіталі. Банки створюють нові вимоги і зобов'язання, що стають товаром на грошовому ринку. Так, приймаючи внески клієнтів, комерційний банк створює нове зобов'язання – депозит, а видаючи позичку – нову вимогу до

позичальника. Цей процес створення нових зобов'язань складає сутність фінансового посередництва. Ця трансформація дозволяє перебороти труднощі прямого контакту кредиторів і позичальників, що виникають через розбіжність пропонуваніх і необхідних сум, їх термінів, прибутковості тощо.

У практиці банків проводиться розмежування між комерційними позиками і персональними кредитами. Цим категоріям відповідають різні види кредитних угод, що визначають умови надання позики, її погашення тощо.

Кредити комерційним підприємствам можна розділити на дві групи:

- позички для фінансування оборотного капіталу;
- позички для фінансування основного капіталу.

Перша група пов'язана з нестачею в підприємства коштів для купівлі елементів оборотного капіталу, необхідних для повсякденних операцій. Це переважно короткострокові кредити терміном до одного року. Друга група представлена середньо- і довгостроковими кредитами для купівлі нерухомості, землі, устаткування тощо.

До першої групи належать:

- кредитна лінія – угода між банком і позичальником про максимальну суму кредиту, яку останній зможе використовувати протягом обумовленого терміну і з визначеними умовами. Ця форма використовується для покриття приросту дебіторської заборгованості. Часто забезпеченням кредитної лінії служать кредитовані банком запаси чи неоплачені рахунки;

- поновлювана кредитна лінія надається банком, якщо в позичальника є тривала нестача оборотних коштів для підтримки визначеного обсягу виробництва. Погасивши частину кредиту позичальник може одержати нову позичку в межах встановленого ліміту і терміну дії договору;

- позички на надзвичайні потреби. Видаються банком для фінансування разового екстраординарного збільшення потреби клієнта в оборотних коштах, пов'язаного з одержанням великого замовлення, укладенням вигідного контракту й інших надзвичайних обставин;

- перманентна позичка на поповнення оборотного капіталу. Кредити такого роду видаються на кілька років і мають на меті покрити тривалий дефіцит фінансових ресурсів позичальника. Ці позички часто видають під початковий розвиток справи.

До другої групи відносять:

- термінові позички, що видаються на термін більше одного року у формі одиничного кредиту чи серії послідовних позик і використовуються для придбання машин, устаткування, ремонту будинків, рефінансування боргів тощо. Типовий термін – 5 років;

- позички під заставу застосовуються для фінансування купівлі будинків, землі. Вони розраховані на тривалий термін (більше 15 років);

- будівельні позички видаються на період будівельного циклу (до двох років). Позичальник регулярно виплачує відсоток, потім позичка переоформляється в заставу і починається виплата основного боргу. Що

стосується позичок індивідуальним позичальникам, то вони пов'язані з придбанням нерухомості;

- позички під заставу. Основна форма кредиту під нерухомість – застава з фіксованим відсотком. Забезпеченням кредиту служить нерухомість, що купується, борг погашається рівними сумами протягом усього терміну дії позички;

- позички з погашенням у розстрочку застосовуються для купівлі товарів тривалого користування. Часто позичка не є цілком амортизованою: вона допускає великий платіж наприкінці терміну і містить умову зворотного викупу. Тобто, позичальник на свій вибір може або погасити позичку цілком, або передати товар банку за залишковою вартістю в оплату неоплаченого боргу;

- поновлювані позички. Позичальнику відкривається кредитна лінія з правом одержання кредиту протягом визначеного терміну. Умови погашення визначаються позичальником. Відсоток нараховується на реально отриману суму.

- ломбардний кредит, під ним розуміють заставу майна чи прав. При наданні ломбардного кредиту застава оцінюється не за повною вартістю, а враховується, в залежності від виду рухомого майна, тільки частина його вартості. Така оцінка пов'язана з ризиками, що виникають при реалізації застави. Ломбардний кредит надається під заставу:

- цінних паперів;
- товарів;
- дорогоцінних металів;
- фінансових вимог.

Вартість кредиту складається з відсотків і комісійних платежів.

У зв'язку з формуванням фондового ринку одержує розвиток і така функція банків, як посередництво в операціях з цінними паперами. Банк має право виступати як інвестиційний інститут, що може здійснювати діяльність на ринку цінних паперів як посередник, інвестиційний консультант, інвестиційна компанія та інвестиційний фонд. Виступаючи як фінансовий брокер, банки виконують посередницькі функції при купівлі-продажу цінних паперів за рахунок та за дорученням клієнта на підставі договору комісії чи доручення [10, с. 55].

Інвестиційний портфель банку строго структурується законом. Це означає, що держава встановлює норму відсотка, відповідно до якої визначена частина (до 90%) повинна складатися з цінних паперів держави, інша – з часток підприємств. Первинне розміщення усіх видів цінних паперів уряду відбувається за допомогою аукціонного продажу, де в першу чергу задовольняються заявки, що пропонують найвищу ціну (ставку). Вторинний обіг відбувається на позабіржовому ринку. Ринок створює група дилерських фірм, що ведуть активні операції з купівлі та продажу державних зобов'язань.

В умовах економічного спаду уряд через центральний банк намагається стимулювати господарську активність і купує в дилерів державні

зобов'язання, збільшуючи їх резервні рахунки. В умовах інфляційного буму держава продає дилерам свої зобов'язання і тим самим скорочує їх ліквідність. Корпоративні облигації на відміну від державних набагато більше підпадають під ризик неплатежу. Банки купують тільки висококласні папери відповідно до оцінки кредитними агентствами пов'язаного з ними ризику. Розрізняють два види інвестиційної політики банку: пасивна й агресивна.

Пасивна стратегія характеризується рівномірним розподілом інвестицій між цінними паперами різної строковості. Проводячи цю політику, банк розподіляє вкладення в короткострокові і довгострокові зобов'язання рівномірно, щоб забезпечити високу прибутковість і ліквідність.

Агресивна стратегія. Цієї політики дотримують великі банки, що мають великий портфель інвестиційних паперів і прагнуть до одержання максимального доходу від цього портфеля. Цей метод вимагає значних засобів, тому що він пов'язаний з великою активністю на ринку цінних паперів, за якої необхідно використовувати експертні оцінки і прогнози стану ринку цінних паперів та економіки в цілому. Так, якщо рівень прибутковості знаходиться на відносно низькому рівні і буде за прогнозами підвищуватися, те це обіцяє зниження курсів твердопроцентних паперів. Тому банк буде купувати короткострокові облигації, що у міру росту процентних ставок будуть пред'являтися до викупу і реінвестуватися в більш дохідні активи (наприклад позики).

Кризовий період 2008–2009 років характеризувався для світової економіки, зокрема економіки нашої держави, значним спадом виробництва, зниженням рівня ділової активності, зайнятості населення та інвестування, виявленням нових проблем неефективного регулювання економіки з боку держави та загалом зниженням суспільного добробуту населення. Криза торкнулась усіх секторів економіки, в тому числі і банківську сферу [6, с. 3].

Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки, тобто функціонування суб'єктів господарської діяльності та державного бюджету. Лише через досконалу банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки в цілому. Крім того, надійний і розвинений банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль у стабілізації економіки країни. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації.

Головними причинами неплатоспроможності банків у країнах з перехідною економікою є погана якість активів, успадкованих від командної економіки і безперервна видача нових позик, які не сплачують вчасно [5, с. 123].

Українська банківська система побудована відповідно до принципу дворівневості, який передбачає чітке розмежування сфер діяльності центрального (Національного банку України) і комерційних банків. Сьогодні практично усі банки України (крім НБУ та Ексімбанку) належать до

корпоративного сектора банківської системи. Серед них як за кількістю, так і за обсягами операцій провідне місце посідають комерційні банки [2, с. 131].

На початок 2010 року в Україні зареєстровано 197 банків, з яких 182 здійснювали діяльність. Шість банків були виключені із державного реєстру, тоді як ще 14 банків знаходяться на стадії ліквідації. У 11 банках функціонувала тимчасова адміністрація НБУ. Сукупні активи банківського сектору на початок 2010 року склали 873,4 млрд.грн., чистий відсотковий дохід – 53,7 млрд.грн., чистий комісійний дохід – 13,1 млрд.грн. У той же час, чистий збиток банків за рік перевищив 30 млрд. грн. [6, с. 4].

Розцінювати ефективність діяльності комерційних банків лише з боку їх прибутковості зараз вже неможливо. Необхідним є й підхід за оцінкою суспільної ефективності, тобто визначення конкретних наслідків діяльності кожного конкретного банку через процеси, що відбуваються в державі. Назвемо для цього декілька суспільних передумов.

Значення посередницької функції комерційних банків для успішного розвитку ринкової економіки полягає в тому, що вони своєю діяльністю зменшують ступінь ризику і невизначеності в економічній системі. Кошти можуть рухатись від кредиторів до позичальників і без посередництва банків, однак при цьому різко зростають ризики втрати коштів, що віддаються в позику, і зростають загальні витрати по їх переміщенню, оскільки кредитори і позичальники не інформовані про платоспроможність один одного, а розмір і терміни пропозиції коштів не збігається з розмірами і термінами потреби в них.

Вторинний ринок житла сьогодні характеризується надмірною пропозицією нерухомості, яку отримали банки після валютної кризи 2008–2009 років у якості застави під кредити [12, с. 71]. Поведінка українських банків відрізняється відсутністю розуміння кризового стану населення стосовно валютних кредитів та неспроможністю йти на будь-які поступки. За даними громадської організації „Кредитний Майдан” за останні 6 років 230 власників валютних кредитів завершили життя самогубством через неможливість повернути кошти та неспроможність протистояти тиску банків та колекторських фірм. Також, за цей період українськими банками було забрано в населення 113 00 квартир. Така поведінка є аморальною, і такою, що руйнує перспективи функціонування банківської сфери України у майбутньому взагалі [11, с. 15].

Етична поведінка у внутрішній мікросистемі формує засади подальшого розповсюдження етичних принципів організації економічних відносин. Інтеграція етичної поведінки мікросуб'єктів створює конкурентне економічне середовище, сприяє формуванню суспільної моральності [13, с. 148].

Також в умовах російської агресії, можна було спостерігати фінансування терористичних та антидержавних організацій українськими банками. Така діяльність також характеризувалась виключно прагненням отримати максимальний зиск всупереч загальнолюдським та національним інтересам.

Отже, часто-густо українські комерційні банки діють всупереч будь-яким цінностям, крім особистого збагачення, що може виштовхнути банківську сферу за межі ведення цивілізованого бізнесу. Це – головний висновок для них.

Банківська система України сьогодні вважається одним із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочато раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку.

Проте, незважаючи на усі позитивні зрушення, банківський сектор України залишається на сьогодні недосконалим і не відповідає вимогам реальної конкурентоздатності економіки. У результаті український банківський сектор не виконує ефективно своїх функцій, якими є:

- мобілізація грошових ресурсів на вклади від клієнтів;
- надання клієнтам позик і створення нових платіжних засобів;
- здійснення розрахунків між клієнтами [5, с. 345].

Аналіз стану банківського сектору української економіки дає можливість виявити декілька проблем, вирішення яких сприятиме підвищенню конкурентоздатності українських банків і створення в країні банківської системи світового рівня. Такими проблемами є:

– низька якість банківських активів, включаючи значний обсяг і питому вагу простроченої заборгованості. В 2009 році січні-березні, за даними Національного банку України, депозити населення зменшились на 11,5%, депозити підприємств – на 15,2%. У деяких фінансових організаціях депозитні портфелі зменшились майже вдвічі. Усього обсяг проблемної заборгованості зріс з 2,27% в січні до 3,68% в березні, а за експертними оцінками – з 10-12 до 15-20%. За даними Нацбанку, за перший квартал обсяг прострочених кредитів зріс на 55,18%, досягнувши 27,955 млрд. грн., або 4-5% від обсягу кредитів, наданих на споживчі цілі. За неофіційними оцінками, до проблемних можна віднести майже 20% кредитів [6, с. 5];

– загальне зниження ліквідності банківських активів. На початку 2009 року спостерігалось істотне погіршення платоспроможності значної кількості банків, що було спровоковане перш за все відтоком депозитів і зниженням ліквідності робочих активів;

– низька довіра до банківської системи. При цьому дії НБУ (як фінансова, так і нормативна підтримка) дозволили підтримати платоспроможність низки банківських установ лише на мінімально необхідному рівні. Рівень недовіри до вітчизняних банків зараз перевищує 80%, тоді як ще три роки тому більше половини громадян України довіряли банківським установам. Якщо на сьогодні люди і відважуються нести гроші до банку, то залишають їх лише на рахунках до запиту. Так, наприклад, в УкрСиббанку більшість клієнтів користуються депозитом „Активні гроші”, що дозволяє зняти кошти без проблем в будь-який час;

– вразливість банківської системи до валютно-курсової політики в країні. Дії регулятора щодо стабілізації ситуації на валютному ринку країни

мали короткостроковий ефект, у той же час схильність банків до валютного і кредитного ризиків залишається значною, зважаючи на поточну валютну структуру активів банківської системи;

– нестабільність та недосконалість нормативно-правового забезпечення, що не дозволяє відновити довіру до банківських установ, а також забезпечити ефективне функціонування усієї економіки країни [8, с. 43].

Для розв'язання наведених проблем необхідно вжити такі заходи:

– розширити мережу комерційних банків в інших регіонах країни;
– звузити процентну маржу комерційних банків;
– розробити механізм розмежування банківських фінансів і урядових фінансів;

– позбавити уряд можливості брати у Національного банку України та комерційних банків гроші в кредит чи то у прямій, чи то у завуальованій формі, під виглядом первинної емісії облігацій внутрішньої державної позики; уряд повинен функціонувати на основі самозабезпечення, а не паразитувати на примусово здешевлених кредитних ресурсах Нацбанку і комерційних банків;

– Кабінет Міністрів повинен здійснювати фінансово-економічну політику, спрямовану на підвищення ефективності державних підприємств;

– удосконалити податкову систему країни;
– ввести єдині загальнодержавні реєстри рухомого і нерухомого майна;

– ввести спрощену процедуру банкрутства підприємств;

– розвивати та стимулювати приватну власність;

– оптимізувати ризик-менеджмент;

– швидкими темпами проводити реорганізацію, об'єднання або ліквідацію проблемних банків;

– налагодити роботу Фонду гарантування вкладів населення та зробити її ефективною;

– розвинути мережу різноманітних навчальних закладів, центрів підготовки та перепідготовки фахівців для роботи у банківських установах;

– створити сприятливий інвестиційний клімат, атмосферу масового інвестування в українську економіку;

– збільшити кількість та підвищити якість банківських послуг на основі використання сучасних технологій і обладнання;

– впроваджувати нові банківські продукти;

– запровадити цілодобове надання банківських послуг у комерційних банках;

– розвивати кредитування малого бізнесу;

– розвивати взаємовідносини банків з клієнтами;

– сформувані та підтримувати режим справедливої конкуренції як у банківському, так і в реальному секторах економіки;

– зміцнювати фінансовий потенціал шляхом залучення нових акціонерів та збільшувати капітал за рахунок розширення клієнтської бази;

- розвивати методологію прогнозування попиту на кредити, ризиків інвестиційно-кредитної діяльності в умовах невизначеності;
- розробити довгострокові стратегії із застосуванням міжнародного досвіду та національних особливостей і специфічних характеристик кожного банку;
- розвивати і надалі удосконалювати законодавство та нормативну базу;
- підвищити рівень інформаційного забезпечення у діяльності комерційних банків;
- удосконалити державний контроль і нагляд, зокрема за проблемними банками;
- сформувавати нову, ринкову психологію людей та довіри в них до банківської системи [9, с. 432].

На стан банківської системи впливають численні фактори – зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, викликаючи велику кількість серйозних проблем, які стоять на заваді підвищення конкурентоспроможності банківського сектору в Україні.

Проте проблеми, які стоять перед українськими банками, не є неподоланими. Вони потребують лише формалізації і цілеспрямованої роботи як органів державної влади, так і самих комерційних банків. Професіоналізм і накопичений практичний досвід більшої частини теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, яка буде здійснювати сприяння активному ринковому розвитку економіки країни.

Планомірне і послідовне впровадження у масштабах країни комплексу запропонованих заходів може пришвидшити розвиток банківської системи, створивши реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентоздатності банківського сектора на світовому рівні.

Висновки. Сьогодні, в умовах розвитку товарного і становлення фінансового ринку, різко змінюється структура банківської системи. З'являються нові види фінансових установ, нові кредитні інструменти і методи обслуговування клієнтів. Триває пошук оптимальних форм устрою кредитної системи, ефективно працюючого механізму на ринку капіталів, нових методів обслуговування комерційних структур. Створення стійкої, гнучкої й ефективно банківської інфраструктури – одна з найважливіших задач економічної реформи в Україні. Завдання ускладнюється тим, що крім економічних труднощів додаються соціальні: постійно змінюється законодавча база, посилюється прагнення більшості банкірів одержати відразу прибуток – як наслідок – розвиток лише одного напрямку діяльності, що веде до банкрутства окремих банків і кризи банківської системи в цілому.

Завдяки тому, що прибуткові та стабільні клієнти стали рідкістю, посилилась конкурентна боротьба за клієнта. Внаслідок цього, для залучення клієнтів банки почали знижувати кредитні і підвищувати депозитні ставки. Ця тенденція посилюється також внаслідок зниження темпів інфляції. Таким

чином, прибуток банку стає чутливим до змін ринкової ставки, що свідчить про підвищення процентного ризику. Середовище, в якому працюють українські банки, є дуже ризиковим.

Банкам для того, щоб вижити в даних умовах, необхідно досконало володіти інформацією про стан своїх справ, мати детальну інформацію про свою діяльність, володіти та застосовувати методи оперативного реагування на зміни зовнішніх факторів. Необхідно, шляхом вдумливого вивчення закордонної практики, відновити втрачені раціональні принципи функціонування банківських установ, які існують у цивілізованому світі й спираються на багатовіковий досвід ринкових фінансових структур.

Отже, актуальною залишається проблема суттєвого зміцнення банківської системи України, підвищення рівня її фінансової стабільності, надійності, її спрямованості на потреби соціально-економічного сектору, пошук нових інструментів отримання ресурсів. На сьогоднішній день заслуга банківської системи України полягає в тому, що вона вийшла на певний рівень свого розвитку і стабілізації, забезпечила цілий ряд фінансових послуг національній економіці. Але при цьому існує і ряд негативних моментів, які поки що не дозволяють вітчизняним комерційним банкам конкурувати з європейськими. Багато в чому вирішення проблем банківського сектора, як і економіки в цілому, залежить від політики уряду, достатності та обґрунтованості законів і рішень, які вони приймають, бо вони стоять в основі фінансового і економічного стану країни.

Список використаної літератури

1. Лобач О. Платоспроможність та істотна загроза платоспроможності банку : визначення і зміст / О. Лобач // Юридична Україна. – 2009. – № 12. – С. 47–55.
2. Логінов О. Історія становлення та розвитку платіжних систем України / О. Логінов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 131–135.
3. Львов Ю. И. Банки и финансовый рынок / Ю. И. Львов. – СПб. : КультИнформПресс, 2008. – 527 с.
4. Маркова О. Коммерческие банки и их операции / О. Маркова, Л. Сахарова, В. Сидоров. – М. : Юнити, 2011. – 277 с.
5. Мишкін Ф. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. Мишкін. – К. : Основи, 2008. – 963 с.
6. Яценюк А. П. Обґрунтування принципів і стандартів банківського регулювання та нагляду / А. П. Яценюк // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1. – С. 3–5.
7. Банківські операції : підруч. / [А. М. Мороз., М. І. Савлук, М. Ф. Пуковкіна та ін.] ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2007. – 394 с.
8. Клименко В. Основні напрями регулювання кредитного ризику / В. Клименко, М. Пуховкіна // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 40–43.
9. Національний банк і грошово-кредитна політика : підруч. / За ред. А. М. Мороза, М.Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2009. – 556 с.

10. Савлук М. І. Вступ до банківської справи / М. І. Савлук, А. М. Мороз, А. М. Коряк. – К. : Лібра, 2008. – 344 с.

11. Яковенко Р. В. Оцінка функціонування комерційних банків в Україні / Р. В. Яковенко, С. М. Казак // *Materialy X mezinarodni vedecko-prakticka konference [„Vedecky prumysl evropskeho kontinentu – 2014”]*. (Прага, Чехія, 27 листопада – 5 грудня 2014 р.). – Praha : Publishing House „Education and Science” s.r.o., 2014. – Díl 7 : *Ekonomické vedy*. – С. 14–16.

12. Яковенко Р. В. Перспективи розвитку будівельної галузі Кіровоградщини / Р. В. Яковенко // *Розвиток економічної думки : зб. наук. праць*. – 2014. – Вип. 7. – С. 68–73.

13. Яковенко Р. В. Морально-етичні фактори формування господарського механізму нанорівня як одна з характеристик людського потенціалу / Роман Яковенко // *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. – 2010. – № 2. – С. 148–152.